

La minoria nacional maputxe aguanta el pols repressiu del nou govern xilè

written by Jordi Vázquez i Mir | 12 de setembre de 2022

Héctor Llaitul, líder de la Coordinadora Arauco Malleco (CAM) fou **detingut el 24 d'agost** per la policia xilena en un salt qualitatiu de la repressió de l'Estat xilè contra l'ètnia autòctona liderada de facto per Llaitul. No és pas la primera vegada que és arrestat. La seva vida és marcada per una llarga trajectòria militant primer a organitzacions d'esquerra xilenes i després a les nacionalistes maputxe. El 1988 va ser detingut, fet pel qual posteriorment, va presentar una demanda per denúncia de tortura.

Acarnissament amb els Llaitul

Després, el 2008 se'l va declarar culpable d'homicidi frustrat contra el fiscal Mario Elgueta. Tot i això, la Cort Suprema va acollir un recurs de nul·litat a favor de Llaitul, per la qual cosa va ser posat en llibertat després de 5 anys de presó. El 2017, durant la denominada "Operació Huracà", va ser detingut però posat posteriorment en llibertat per falsificació de proves i instrument per part del personal policial. Ara ha estat acusat d'usurpació violenta, incitació a la destrucció d'instal·lacions privades i robatori de fusta per part del govern de Gabriel Boric, d'esquerra "progressista", que manté la mateixa línia que la dreta contra la minoria maputxe.

El 31 d'agost la policia detenia d'altres tres indis maputxe, entre ells Ernesto Llaitul de 26 anys i fill d'Héctor, a la comuna de Carahue, regió d'Araucania. En la investigació liderada per la fiscal regional del Biobío, Marcela Cartagena, van ser detinguts, a més del fill del líder la CAM, Ricardo Delgado i Esteban Henríquez, com a autors de dos incendis i

dos homicidis frustrats.

Vaga de fam a les presons, el cas de Víctor Llanquileo

Són ja desenes els maputxe empresonats per l'estat xilè. Al davant de les presons també s'han tensat molt la situació per la creixent repressió del govern de Boric. En especial **cal destacar la vaga de fam de Víctor Llanquileo Pilquimá, Yerko Maril i Esteban Carrera**. El primer va comunicar el **30 d'agost** la seva decisió d'iniciar una vaga de fam seca mentre està empresonat al penal d'Arauco, ubicat a la regió del Bío Bío, on els seus pròxims asseguren que el seu estat de salut empitjora amb el pas de les hores. Segons va argumentar mitjançant un comunicat difós per l'entorn del mateix Llanquileo, la mesura va ser adoptada com una forma de pressionar i exigir el seu trasllat al Centre d'Estudis i Treball de la presó de Cañete, ubicat a la mateixa regió, i **després de dur a terme 15 dies de vaga líquida (iniciada el 15 d'agost d'enguany)**. **Maril i Carrera van començar la vaga de fam líquida el 25 d'agost d'enguany.**

Llanquileo, com a "pres polític maputxe", es va dirigir mitjançant l'escrit al director nacional de Gendarmeria, així com al Ministeri de Justícia i a les institucions pertinents. Al document, Llanquileo assegura que hi va haver una "negativa de respectar el compromís adquirit pel Director Nacional Cristián Alveal Gutierrez per mitjà del facilitador intercultural César San Martín Llancaqueo, que era que després d'un any en aquesta unitat CDP Arauko, seria traslladat al CET de Cañete". Afegeix que "aquell any es va complir el setembre del 2021 i fins ara res d'això ha passat, és més, se m'ha boicotejat aquesta sortida". Sobre la situació de **Llanquileo, cal esmentar que actualment compleix condemna de 21 anys de presó arran de la seva participació en un assalt amb ostatges a la Caixa de Compensació Los Herois, ubicada a la comuna de Galvarino, registrat l'any 2018**. Llanquileo, de 46 anys, és

germà gran de Ramón Llanquileo, exintegrant de la Coordinadora Arauco Malleco (CAM) i de l'advocada Natividad Llanquileo, que va ser una de les integrants de la Convenció Constitucional a la qual va arribar dins les quotes d'escons reservats per al poble maputxe. El 2010 va ser un dels 35 comuners a la presó que van realitzar una difosa vaga de fam en què va intervenir el llavors ministre de Salut, Jaime Mañalich, que va negociar amb el líder de la CAM, Héctor Llaitul, per acabar-la.

Creixents accions armades sobre el terreny

Poc després d'iniciar la seva vaga de fam, Llanquileo va rebre el suport sobre el terreny dels grups armats. En un atemptat, reivindicat el 22 d'agost pel grup **Resistencia Mapuche Lafkenche**, van disparar amb perdigons a cames i braços d'un home, que va sobreviure. L'ofensiva de la RML passa després que Gendarmeria accedís a traslladar 2 presos maputxes després que un altre grup radical, la **Resistencia Mapuche Malleco**, amenacés l'alcaide d'Angol. **RML i RMM van concloure el juliol d'enguany una aliança estratègica amb l'Alliberament Nacional Mapuche (LNM)** per oposar-se a l'estat d'emergència decretat pel maig pel govern. Ho van fer en el *butra txawün* (gran reunió) realitzada el **22 de juliol** al Lov Elicura del Biobío. RMM, LNM i RML haurien acordat oposar-se al pla "Bon Viure" impulsat pel govern per fomentar el diàleg a la zona. Wallmapu avança cap a l'alliberament és el missatge que es repeteix en dues pancartes trobades després dels atacs de la RMM i la LNM.

"Ens hem reunit en un *butra txawün* a l'interior del Lov Elicura amb la finalitat d'analitzar des de la nostra pròpia agenda maputxe **les noves polítiques colonials de l'estat xilè impulsades pel govern wingka (estranger) dirigit per Gabriel Boric**", va consignar la declaració. Parlem del pla 'Bon Viure', disseny que inclou diners per a compra de terres fiscals exclusives per perseguir la Resistència Maputxe, la implementació de l'estat d'excepció que avui té els militars

desplegats per Wallmapu i la realització de 'parlaments' amb alguns sectors maputxe, per donar legitimitat al pla".

Així mateix, les tres organitzacions armades refusaven la via col·laboracionista d'alguns cabdills locals indígenes amb la visita realitzada al juny per un grup de dirigents maputxes al palau presidencial de La Moneda –**"aquests lonkos (caps) no representen el kimun (saber) ni el rakiduum (pensament) de la resistència maputxe. Deixem clara la nostra decisió de seguir pel camí del weichan (lluïta) heretat pels nostres kuivikecheyem (els antics) i recolzem sense cap fixació moral a tots els presoners polítics maputxe segrestats a les diferents presons del sud, en especial als PPM (Presos Polítics Maputxes) del Lov Elicura recentment condemnats"**, van escriure en referència als 8 condemnats per l'homicidi d'Eleodoro Raiman. El treballador maputxe de 69 anys va morir el desembre de 2019 després que fos copejat al cap amb un weño (pal de fusta per jugar palí o hoquei maputxe), quan es va oposar que prenguessin el seu càmping. La RML havia reivindicat prèviament els condemnats després de diferents atemptats. **"Entenem que el control territorial i la resistència maputxe són els eixos fonamentals per a la reconstrucció nacional maputxe. Per això és que valorem el diàleg i la unitat des del weichan i convidem altres sectors maputxe organitzats sota aquesta idea per continuar unint forces i generant aliances estratègiques davant del mateix enemic en comú: l'estat i el sistema capitalista"**

RMM va ser l'autora de l'atac a un aeròdrom aquell mes quan un grup indeterminat d'encaputxats armats va intimidar els guàrdies i va cremar les 3 aeronaus que eren a l'hangar, abans de fugir fent trets a l'aire. "Wallmapu avança l'alliberament", deia part del text d'un llençol trobat en el lloc. RMM opera des d'almenys 2016 a la província de Malleco, inclou entre els seus blancs temples religiosos i les policies la vinculen amb la comunitat autònoma de Temucuicui de la comuna d'Ercilla. Actualment, són indagats per l'**emboscada del**

març a la ministra de l'Interior, Izkia Siches, que va impedir el seu ingrés a Temucucui i va frustrar el pla d'obrir un diàleg ampli enmig de la crisi de violència al sud.

LNM va cremar una casa patronal deixant el mateix missatge que les anteriors organitzacions. LNM va aparèixer al radar de les policies després d'un atemptat realitzat el juliol del 2021. El juny d'enguany es van adjudicar un atac incendiari perpetrat al fund Nilpe de Galvarino, on el president de la Confederació de la Producció i el Comerç, Juan Sutil, produeix cireres d'exportació. "En defensa del *lewfu* (riu). Fora Sutil", deia part de la pancarta trobada llavors i signada LNM.

Un altre grup, **Weichan Auka Mapu** ha comès també atemptats en els darrers dies. Una quinzena d'encaputxats va entrar al predi Futrún de Panguipulli, a Los Ríos, i va cremar 4 cabanes, una capella catòlica, 2 menjadors i un celler, va dir el fiscal de Valdivia, Alejandro Ríos. "Es van trobar 2 pamflets, un per l'adjudicació a una agrupació i un segon en què s'assenyalava i demanava la llibertat dels Presos Polítics Maputxes", va dir el fiscal. Llaitul ha mantingut posicions antagòniques amb WAM. "Si en algun moment algú va fer una definició perquè hi hagi objectius a les esglésies evangèliques, als temples catòlics o a les seues comunitàries o a les escoles com a símbols del colonialisme, l'alienació i la intolerància davant dels maputxes, nosaltres igual ho entenem com arguments molt sòlids, però no ataquem aquesta mena d'objectius", va dir en un vídeo difós el 25 de juliol. **Tant la RMM com la Weichan Auka Mapu (WAM) inclouen entre els seus blancs acceptats temples catòlics i evangèlics.**

Finalment, ha aparegut Resistencia Urbana Autónoma, d'orientació anarquista, que el 4 de setembre ha enderrocat tres torres d'alta tensió al riu Biobío reclamant la llibertat dels presos maputxe. Paral·lelament, la CAM ha realitzat diverses cremes de vehicles arran de les detencions dels Llaitul.

Qui és la Coordinadora Arauco Malleco (CAM)?

El febrer de 1998, a la zona de Tranaquepe, a Tirúa, regió del Bío Bío, hi va haver una reunió entre comunitats maputxe en conflicte, la que va concloure amb la creació de la Coordinadora de Comunitats a Conflicte Arauco-Malleco, CAM. Aquesta organització va fundar les seves bases en la "reivindicació i ocupació de territoris històricament maputxes, sota la jurisdicció de l'Estat de Xile, juntament amb l'establiment d'un estat sobirà maputxe".

Per més de dues dècades, la CAM s'ha adjudicat una sèrie d'atacs, des de la regió del Bío Bío, fins a la regió dels Llacs, passant per l'Araucanía i Los Ríos. Entre els seus blancs, hi ha hagut atacs a diferents tipus d'instal·lacions d'empreses forestals, agrícoles, de transport i recursos bàsics com de llum i aigua, a més de cabanes i predis turístics i privats. Fins i tot, entre el 2021 i el 2022, a les zones on funciona la Coordinadora, es va aguditzar el delicte de robatori de fusta, fet que també es va adjudicar la CAM, per fer negocis, per mitjà del seu històric líder, Héctor Llaitul.